

Lectio divina w katechezie

W katechezie posoborowej czymś trwałym stała się już samodzielna katecheza biblijna¹. Największe znaczenie ma w niej nie tyle mówienie wprost o Biblii, ile raczej korzystanie z jej tekstów na zasadzie formalnego źródła. W zależności od sposobu wykorzystania i przekazu tego źródła w konkretnej jednostce katechetycznej, możemy mówić o rozmaitych metodach pracy z tekstami biblijnymi. W ich klasyfikacji istnieje duża różnorodność. B. Twardzicki² dzieli je na trzy odrębne i bogate grupy: metody o charakterze egzegetyczno-egzystencjalnym, dramowym i nabożeństwowo-refleksyjnym.

Wśród wielu metod pracy z tekstem biblijnym w katechezie wymienia się też katechetyczną medytację biblijną. Katechetycy nie utożsamiają ją jednak wprost z metodą lectio divina i uważają, że może być przeprowadzana za pomocą różnych form³. A. E. Klich stwierdza, że w katechetycznej medytacji biblijnej *dokonyuje się przygotowanie katechizowanych do przeżywania lectio divina*⁴. Wydaje się jednak, że dziś nadszedł już czas, by w ramach katechezy praktykować *lectio divina*. Nie wystarczy więc mówić tylko o samych relacjach łączących *lectio divina* z katechezą⁵, ale stosować ją w praktyce zgodnie z wymogami dydaktyki katechetycznej.

Wychodząc naprzeciw tej potrzebie, chcę przedstawić propozycję wykorzystania *lectio divina* w ramach katechezy przy pomocy

¹ Zob. A. E. KLICH, *Pismo święte w polskiej katechezie posoborowej. Studium egzegetyczno-katechetyczne*, Kraków 2005, s. 75-91.

² B. TWARDZICKI, *Pismo Święte w katechezie*, „Biuletyn katechetyczny” 10 (2008), s. 113-123.

³ A. DŁUGOSZ, B. STYPUŁKOWSKA, *Wprowadzenie do dydaktyki biblijnej*, Kraków 2000, s. 113-114.

⁴ A. E. KLICH, *Pismo święte*, s. 300.

⁵ Zob. J. KOCHEL, *Lectio divina a katecheza*, w: *Biblia w katechezie*, red. J. KOCHEL, J. KOSTORZ, Opole 2005, s. 35-43.

możliwości, jakie dają różne metody pracy z tekstami biblijnymi. Korzystanie z nich musi jednak uwzględniać wypracowany przez wieki schemat i dynamikę *lectio divina*, dostosowując go do jej praktyki w grupie katechizowanych.

Po wstępnym wprowadzeniu w temat katechezy następuje modlitwa do Ducha Świętego, o której należy zawsze pamiętać. Drogę *lectio divina* rozpoczyna czynność głośnej lektury wybranego tekstu biblijnego (*lectio*). Może to czynić wyznaczony lektor lub w zależności od tekstu może to być czytanie z podziałem na role. Po proklamacji tekstu, jak w liturgii mszalnej, może nastąpić śpiew odpowiedniego psalmu lub stosownej pieśni.

Ponieważ droga do usłyszenia w Biblii Słowa Bożego prowadzi przez „literę” tekstu, nie wystarczy go jedynie przeczytać, ale należy podjąć wysiłek jego zrozumienia. Chcąc, by tekst przemówił, odsłaniając głębię i bogactwo zbawczego orędzia, trzeba wysiłku i trudu analizy jego zewnętrznej, materialnej strony jako dzieła literackiego. Z tej czynności nigdy nie należy rezygnować, gdyż jak mówi I. Gargano: *Wierność w poszukiwaniu dosłownego znaczenia Bożego słowa jest jedną ze stałych cech koniecznych dla autentycznej lectio divina*⁶. Zadaniem katechety będzie więc pokierowanie wspólnotowym szukaniem zrozumienia tekstu. Im większa jest jego umiejętność analizy tekstu biblijnego, tym większa gwarancja zrozumienia prawdziwego znaczenia tekstu przez katechizowanych. Wymaga to wspólnego podjęcia pracy z tekstem, rozumianej jako jego wyjaśnienie za pomocą stosownej analizy. Pod tym względem współczesna biblistyka daje bardzo duże możliwości, uwzględniając charakter tekstu biblijnego i różnorodność metod i podejść do Biblii⁷. Pociągające jest też to, że konkretne formy pracy z tekstem biblijnym proponuje się w podręcznikach metodycznych oraz materiałach dla katechety przeznaczonych dla dzieci okresu dorastania i młodzieży⁸. Przy korzystaniu z jakiegokolwiek metody analizy tekstu Pisma Świętego w katechezie należy pamiętać, że *lectio* finalizuje się w skonkretyzowaniu odkrytego orędzia, tak by dla wszystkich sta-

⁶ I. GARGANO, *Lectio divina. Wprowadzenie*, tłum. G. PIĄTEK, Kraków 2001, s. 35.

⁷ Zob. Z. MAREK, *Biblia w katechetycznej postudze Słowa*, Kraków 1998, s. 137-186.

⁸ A. E. KLICH, *Pismo Święte*, s. 294.

nowiło pokarm dla dalszej lektury. Wspólnotowa praca nad tekstem biblijnym musi bowiem prowadzić do wydobycia zawartego w nim orędzia, tak by katechizowani mogli usłyszeć Słowo Boże wraz z wezwaniem w nim zawartym⁹.

Nagrodą za zrozumienie tekstu i zebranie jego orędzia staje się gotowość do przejścia w następny etap katechetycznej *lectio divina*, jakim jest medytacja (*meditatio*). Wszelkie korzystanie z Biblii, a więc również w katechezie, nie może w żadnym wypadku zostać podporządkowane samej tylko intelektualnej wiedzy, ale ma przyczyniać się do rozwoju życia duchowego zgodnie z chrześcijańską wiarą. Katechizować biblijnie oznacza przyczyniać się do dojrzewania wiary poprzez Słowo Boże. Stąd też niezbędne jest, by odkryte wcześniej zbawcze orędzie łączyć z osobistymi i codziennymi sprawami katechizowanych. Na etapie *meditatio* należy im pomóc w szukaniu duchowego pokarmu dla siebie oraz w lepszym zrozumieniu i rozeznaniu swego życia w świetle Słowa Bożego¹⁰. Metody, jakimi można posłużyć się w tym celu, winny służyć wyrażeniu subiektywnych i bardzo osobistych przeżyć. Chodzić będzie o wszelkie formy pracy z tekstem, które dają możliwość obcowania z nim, tak by przemówił do indywidualnego adresata i poruszył go od wewnątrz, dotykając najgłębszych pokładów jego duszy¹¹. Każdy katecheta winien czynić wszystko, by prawda tekstu biblijnego i prawda życia katechizowanych zeszyły się i nawiązały dialog, tak by z niego mogło narodzić się ich nowe życie mocą przyjętego z wiarą Słowa Bożego. Jeśli w tym celu nie korzysta się ze specjalnych metod, katechizowanym zawsze należy dać możliwość chwilowej choćby asymilacji orędzia biblijnego, tak by każdy odpowiedział sobie na pytanie: jakie znaczenie ma tekst dla niego osobiście?

Z chwilą gdy medytowane Słowo Boże wniknęło w umysł i serce każdego, w katechezie przychodzi kolej na modlitwę (*oratio*) jako odpowiedź na przyjęte Słowo. Dzięki niej duchowa lektura Bi-

⁹ Por. J. KUDASIEWICZ, *Wymiar biblijny*, w: *Podstawowe wymiary katechezy*, red. M. MAJEWSKI, Kraków 1991, s. 27

¹⁰ Por. S. HAREZGA, *Lectio divina szkołą słuchania i postuszeństwa Słowu Bożemu*, „Biblia i Ekumenizm” 1 (2004), s. 135-136.

¹¹ Do metod pracy z odkrytym zbawczym orędziem Z. Marek zalicza opowiadanie i sceniczne przedstawienie treści tekstu biblijnego, zob. *Biblia*, s. 187-204.

blii przekształca się w dialog miłości stworzenia ze Stwórcą¹². Na kształt i formę modlitwy winien mieć wpływ nie tylko tekst Pisma Świętego, ale również jego oddziaływanie na czytających go podczas katechezy.

Z odpowiedzią modlitwy musi iść w parze odpowiedź życia zgodnie z „zamysłem” Chrystusa (*contemplatio*). Jedynie w Nim pod wpływem Ducha Świętego może bowiem dojść do rozpoznania możliwości uczynienia swego życia darem dla drugich. W tym celu można wykorzystać dialog aktualizujący, by pokazać katechizowanemu punkty stykowe istniejące między orędziem Słowa Bożego a ich życiem. Konkretyzacją tej pracy będzie podjęcie jakiegoś końcowego postanowienia, które uwzględniając realizm życia, byłoby wprowadzaniem Słowa Bożego w czyn miłości¹³. Po zapisie osobistych postanowień podsumowaniem katechetycznej *lectio divina* może być modlitwa wiernych, w której obecni wyrażają swoje intencje wynikające z konkluzji, do jakich doszli na podstawie medytacji nad tekstem biblijnym. Całe spotkanie kończy modlitwa wzywająca błogosławieństwa Pana na życie według rozważanego Słowa Bożego.

Kształtowanie katechezy w formie wspólnotowej *lectio divina* wpisuje się w realizację wołania Kościoła o wprowadzanie wiernych w zwyczaj modlitewnego spotykania się ze Słowem Bożym. Odpowiada to również potrzebie młodych pragnących autentycznego i żywego spotkania z Bogiem. Na koniec należy wyrazić życzenie, by praktyka *lectio divina* nie pozostawała jedynie w sferze czysto teoretycznych rozważań, ale na trwałe wchodziła do podręczników metodycznych i w codzienną praktykę katechetyczną. Stąd mój końcowy wniosek i postulat, by współpraca biblistów i katechetów zaowocowała powstaniem wzorcowego zbioru całych jednostek katechetycznych w formie *lectio divina* w ramach jakiegoś jednego, konkretnego programu katechetycznego.

¹² Por. KO 21.

¹³ Por. S. HAREZGA, *Lectio divina*, s. 138.